

پارچه دوخته‌های تزئینی

«جلد دوم»

دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای

۱۳۸۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
تعلیم و تعهّد عبادت است

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: شورای برنامه‌ریزی دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای

نام کتاب: پارچه دوخته‌های تزئینی (جلد دوم)

مؤلف: فریده کشیری

با همکاری: زهرا اصلانی - زهرا معینی

مدیریت امور چاپ و تولید: سیداحمد حسینی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶-۸۸۳، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت: www.chap.sch.ir

مدیر هنری و طراح گرافیک: علی معینی

عکس: امیر جوزدانی

ناشر: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

چاپخانه: شرکت افست (سهامی عام)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ دوم سال ۱۳۸۹

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۵۸۷-۶ ISBN 964-05-1587-6

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طراحی سیستم های آموزشی، پرورشی و توان بخشی با توجه به رویکرد های نوین آموزشی به منظور تامین نیازهای دانش آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می رود.

طراحی « دوره ی متوسطه ی حرفه ای » یک بار دیگر ندای اجرای عدالت آموزشی را در جامعه اسلامی طنین افکن نموده و زمینه های مساعد برای به فعلیت رساندن استعداد ها و توانایی های دانش آموزان با نیاز های ویژه را فراهم می سازد.

تاکید بر رویکرد حرفه آموزی در این نظام آموزشی نه تنها باعث توانمند تر شدن دانش آموزان با نیازهای ویژه در فرآیند تحصیل و یادگیری می گردد؛ بلکه از این طریق مدرسه به رسالت خویش که همانا آماده کردن دانش آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، دست می یابد.

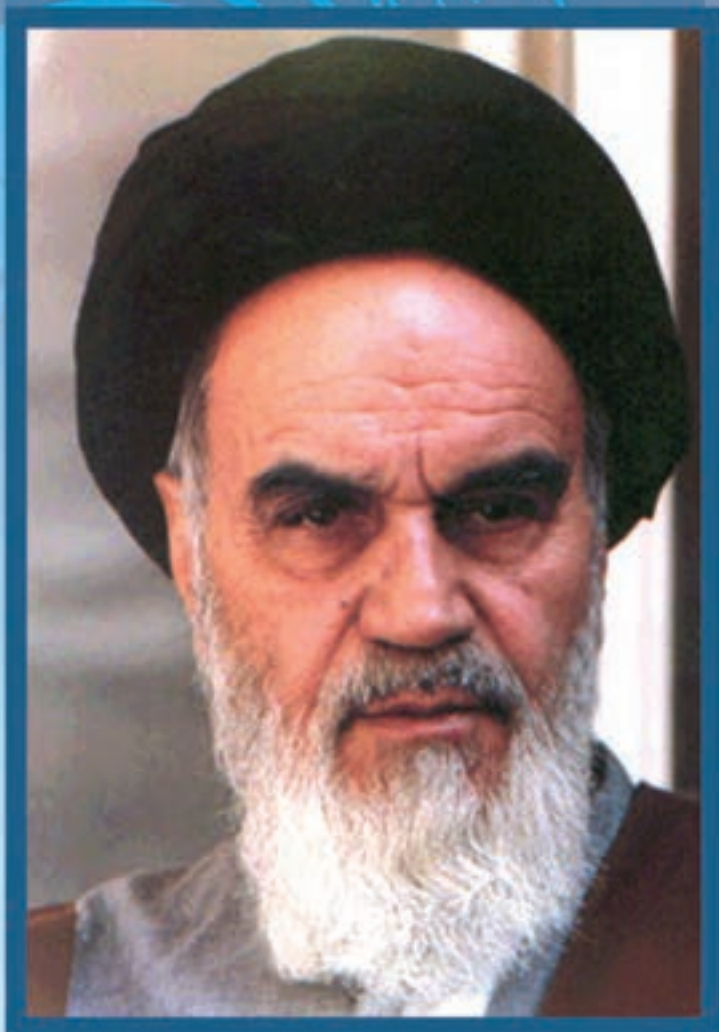
خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که این توفیق حاصل گردید که نسبت به برنامه ریزی درسی دوره ی متوسطه ی حرفه ای با رویکرد حرفه آموزی که با مقتضیات عمومی این دانش آموزان تناسب داشته و از انعطاف لازم برای انطباق با انواع توانایی ها و آمادگی ها برخوردار می باشد، اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی بر خود واجب می داند از زحمات تمامی عزیزانی که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و همچنین سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و مراکز وابسته تشکر و قدردانی نماید.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب نظران آموزش و پرورش با نظرات ارزشمند خود این سازمان را در ارتقا کیفی برنامه های درسی ارائه شده، بیش از پیش یاری نمایند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

عناوین

- ۶.....سخنی با مربیان
- ۷.....مقدمه
- ۸.....دوخت روسری یا کلاه کار
- ۱۳.....دوخت ساک خرید
- ۱۸.....دوخت زیربشقابی
- ۲۲.....دوخت کیسه هدیه
- ۲۷.....دوخت دستگیره ی یخچال
- ۳۲.....دوخت زیر لیوانی
- ۳۶.....دوخت جای نان
- ۴۱.....دوخت کیف یا جای عینک
- ۴۲.....برش جا وسیله ای اویز
- ۵۰.....آموزش استردوزی ساده (۲)
- ۵۵.....الگوهای کار

صنایع دستی تبلور ذوق و هنر و اندیشه افراد انسانی بوده و بیانگر آداب و رسوم و اعتقادات مردم می باشد. کشور ایران به دلیل وسعت زیاد و شرایط اقلیمی متفاوت و نیز تمدن دیرینه دارای آثار مختلفی از صنایع دستی می باشد، و ترویج این فرهنگ از اهم وظایف هر ایرانی است و آموزش و پرورش در این زمینه رسالتی خاص دارد.

آموزش این هنرها علاوه بر احیای فرهنگ دیرین ایرانی و اسلامی باعث غنای روحی و روانی دانش آموزان شده و در رفع نیازهای مادی آنان موثر است.

در این مجموعه به هنر پارچه دوخته های تزئینی پرداخته شده است که یادگیری آن علاوه بر افزایش حس خودباوری دانش آموزان موجب استفاده بهینه از اوقات فراغت شده و آنها را در کسب استقلال مالی نیز یاری می رساند.

در آموزش فعالیت های این مجموعه موارد زیر مورد توجه قرار گیرد.

- آموزش فعالیت ها به روش تحلیل فعالیت ارائه شده است.

به منظور انطباق برنامه آموزشی با سطح توانایی و استعداد دانش آموزان می توانید گام ها را به اجزای کوچکتری تقسیم نمایید.

ساختار کتاب به گونه ای تدوین گردیده است که در پایان فعالیت ها یک وسیله کاربردی یا بخشی از آن ساخته می شود.

شما می توانید قبل از انجام فعالیت ها، به منظور دست ورزی دانش آموزان، تمریناتی را برای آنان پیش بینی و اجرا نمایید.

ارزشیابی این درس به صورت عملی می باشد.

امید است با ارائه نقطه نظرات خود ما را در رفع کاستی های این کتاب یاری نمائید.

هنر پارچه دوخته‌های تزئینی دامنه بسیار وسیعی دارد. هنرمندان این رشته می‌توانند با تمرین و به دست آوردن مهارت کافی، وسایل بسیار متفاوتی بدوزند. در سال گذشته با این هنر به طور مقدماتی آشنا شدید. اکنون در این کتاب با روش‌های دیگر پارچه دوخته‌ها آشنا می‌شوید.

هنر زندگی انسان را زیبا می‌کند.

فعالیت: دوخت روسری یا کلاه کار

یادآوری: لبه دوزی، برش و دوخت درز

- ۱- پارچه از جنس نخی به عرض و طول حدود ۴۰ سانتی متر
- ۲- کش پهن به عرض ۲ سانتی متر حدود ۲۰-۱۰ سانتی متر
- ۳- قیچی، خط کش، مداد و سوزن ته گرد، چرخ خیاطی و اتو
- ۴- الگوی آماده (توسط مربی)

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- پارچه را به صورت دولا روی میز پهن کنید.
- ۲- مانند نمونه الگو را روی لبه ی دولای پارچه قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

- ۳- با مداد و خط کش ۱ سانتی متر از لبه ی الگو روی پارچه علامت بزنید.
- ۴- با قیچی پارچه را از روی خطوط برش بزنید.

- ۵- الگو را برداشته، پارچه را باز کنید و قسمت بالای پارچه را به اندازه (۴-۵) سانتی متر تا بزنید و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۶- لبه را چرخ دوزی کنید.

۷- دو لبه پارچه را مطابق تصویر روی هم گذاشته
و سوزن بزنید.

۸- درز تشکیل شده را بدوزید.

۹- دور تا دور روسری را با چرخ ، سردوزی یا نواردوزی کنید.

۱۰- کش پهن را با سوزن به دو طرف لبه روسری وصل کنید.

۱۱- روی کش را چرخ نمایید.

نکته:

روسری یا کلاه کار هنگام فعالیت‌هایی مثل آشپزی، نقاشی، خیاطی، باغبانی
نظافت و... مورد استفاده قرار می‌گیرد و ضمن حفاظت موها باعث بهداشت
کار می‌شود.

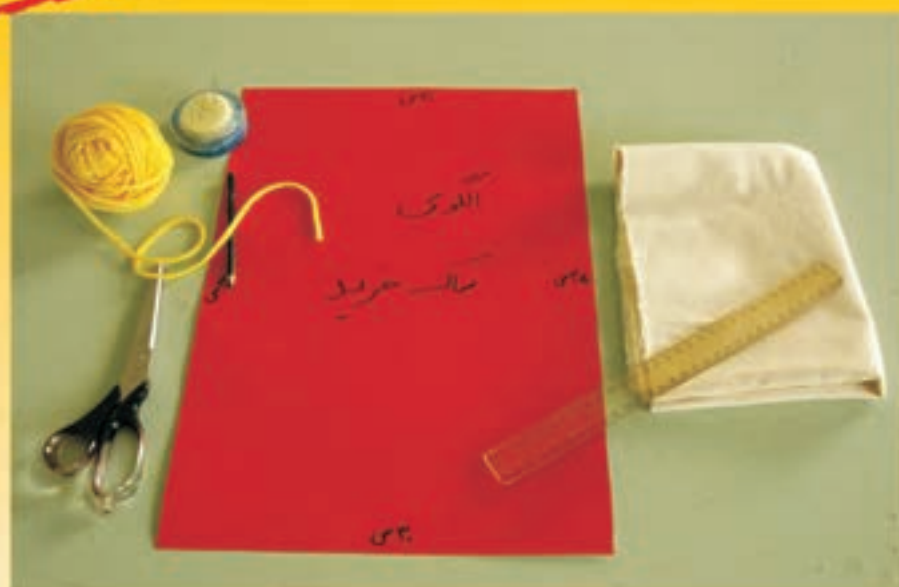
فعالیت: دوخت ساک خرید

یادآوری: لبه‌دوزی، برش و دوخت درز

- ۱- پارچه کتان، جین یا برزنت به طول و عرض ۵۰ سانتی متر
- ۲- خط‌کش، مداد، قیچی، سوزن ته‌گرد
- ۳- چرخ خیاطی، اتو، نخ
- ۴- بندینک، قیطان یا دسته آماده برای ساک
- ۵- مقوا به ابعاد ۴۰×۵۰ سانتی متر

وسایل و مواد مورد نیاز:

۱- روی مقوا یک کادر مستطیل شکل به طول ۴۵ و عرض ۳۰ سانتی متر بکشید.

۲- دور تا دور کادر را ببرید.

۳- پارچه را به صورت دولا روی میز پهن کنید.

۴- الگو را روی آن قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۵- با فاصله ۱ سانتی متر دور تا دور الگو را

با مداد و خط کش نقطه چین کنید.

۶- از روی نقطه چین ها برش بزنید.

۷- از هر دو قسمت پارچه یکی از عرض ها را به

اندازه (۴-۵) سانتی متر تا زده و سوزن بزنید.

۸- قسمت تا زده را با چرخ لبه‌دوزی کنید.

۹- دو قسمت پارچه را از پشت روی هم گذاشته و با سوزن ته گرد به هم وصل کنید.

۱۰- سه طرف کار را چرخ کرده و قسمت بالا را باز بگذارید.

۱۱- از دو طرف گوشه‌های پایین به اندازه (۳-۴) سانتی‌متر داخل شده و مانند تصویر روی آن را بدوزید.

۱۲- ساک را به رو برگردانید.

۱۳- دسته آماده یا بندینک یا قیطان را به بالای دو طرف ساک بدوزید.

نکته:

روی ساک خرید را می توان گلدوزی، تکه دوزی یا نقاشی کرد.

فعالیت: دوخت زیربشقابی

یادآوری: شناخت لایی و کاربرد آن

- ۱- پارچه نخی یا کتان به طول ۴۰-۳۵ و عرض ۳۰-۲۵ سانتی متر
- ۲- لایی به مقدار پارچه
- ۳- چلوار به اندازه پارچه
- ۴- قیچی، خط کش، مداد، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی، اتو
- ۵- نوار اریب هم‌رنگ یا هماهنگ با پارچه
- ۶- الگوی آماده

وسایل و مواد مورد نیاز:

۱- لایه را با اتو به پشت پارچه اصلی بچسبانید.

۲- پارچه را روی میز پهن کرده و الگو را روی آن قرار دهید.

۳- دور تا دور الگو را برش بزنید.

۴- پارچه لایی چسبانده شده را روی چلوار قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۵- دور پارچه را خط بکشید.

۶- از روی خطوط برش بزنید.

۷- پارچه و چلوار را با سوزن ته گرد محکم کنید.

۸- دور تا دور کار را با چرخ نواردوزی نمایید.

نکته:

برای دوخت زیربشقابی بهتر است از پارچه‌های رزین داده شده استفاده کنید.

فعالیت: دوخت کیسه هدیه

آموزش دوخت سجاف و درز

- ۱- پارچه تور، ارگانزا، حریر یا ساتن براق به طول ۳۵-۳۰ و عرض ۲۵-۲۰ سانتی متر
- ۲- نوار طلایی یا نقره‌ای یا قیطان
- ۳- روبان هم‌رنگ یا هماهنگ با پارچه
- ۴- قیچی، خط‌کش، مداد و سوزن ته‌گرد، چرخ خیاطی و اتو
- ۵- مقوا به ابعاد ۴۰×۴۰ سانتی متر

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- روی مقوا یک کادر مستطیل شکل با ابعاد 28×18 سانتی متر رسم کنید و دور آن را برش بزنید.
- ۲- الگو را روی یک لای پارچه قرار داده با سوزن ته گرد ثابت کنید و دور آن را برش بزنید و الگو را بردارید.

- ۳- یکی از طول‌ها را به اندازه (۴-۵) سانتی متر تا زده و سوزن بزنید.

۴- نوار طلایی یا قیطان را روی لبه‌ی پارچه گذاشته، و سوزن بزنید.

۵- روی نوار یا قیطان را با نخ هم‌رنگ چرخ کنید.

۶- با فاصله (۱/۵) سانتی‌متر بالای نوار را برای سجاف چرخ کنید.

۷- کار را از پشت روی هم آورده و با سوزن محکم کنید.

۸- دو درز تشکیل شده را بدوزید و کار را به رو برگردانید.

۹- روبان را با سنجاق قفلی از قسمت سجاف دوخته شده رد کرده سپس جمع کنید و پایون بزنید.

نکته:

کیسه هدیه را در اندازه‌های مختلف و با پارچه‌های گوناگون می‌توانید تهیه کنید، برای این کار اندازه الگو را کوچک یا بزرگ نمایید.

فعالیت: دوخت دستگیره ی یخچال

آموزش ابردوزی ساده و مسطح

۱- پارچه به طول ۳۵-۳۰ و عرض ۲۵-۲۰ سانتی متر

۲- چلوار به اندازه پارچه

۳- ابر به قطر ۱ سانتی متر به اندازه پارچه

۴- دگمه چسبی حدود ۱۵-۱۰ سانتی متر

۵- نوار اریب هم رنگ یا هماهنگ با پارچه حدود ۲-۱/۵ متر

۶- قیچی، خط کش، مداد، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی

۷- مقوا به ابعاد ۳۰ × ۴۰ سانتی متر

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- روی مقوا کادر مستطیل شکلی به ابعاد ۱۶×۲۴ سانتی متر کشیده و دور آن را ببرید.
- ۲- پارچه را یک لا روی میز پهن کنید.
- ۳- الگو را روی آن قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.
- ۴- دور تا دور آن را برش بزنید.

- ۵- الگو را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

- ۶- الگو را روی ابر قرار داده و برش بزنید.

۷- ابر را بین چلوار و پارچه قرار داده و با سوزن محکم کنید.

۸- دور تا دور کار را اور یا سردوز نمایید.

۹- از قسمت پشت کار، روی چلوار با مداد و خط کش خطوط مورب با فاصله حدود ۲ سانتی متر رسم کنید.

۱۰- روی خطوط را چرخ کاری کنید.

۱۱- دور تا دور کار را نواردوزی نمایید.

۱۲- دگمه‌های چسبی را یکی به قسمت طول از پشت و یکی به قسمت طول از رو قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۱۳- روی دگمه‌ها را چرخ نمایید.

نکته:

به جای ابر از پشم شیشه نیز برای دوخت این کار می‌توانید استفاده کنید.

فعالیت: دوخت زیرلیوانی

آموزش ابردوزی گرد

- ۱- پارچه به طول و عرض ۲۰ سانتی متر
- ۲- چلوار به اندازه پارچه
- ۳- ابر به قطر نیم سانتی متر به اندازه پارچه
- ۴- قیچی، مداد، خطکش، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی
- ۵- نوار اریب هم‌رنگ یا هماهنگ با پارچه
- ۶- الگوی گرد

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- دایره‌ای به قطر ۱۰ سانتی‌متر روی مقوا رسم کرده و دور آن را برش بزنید.
- ۲- الگو را روی پارچه قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

- ۳- دور تا دور آن را برش بزنید.

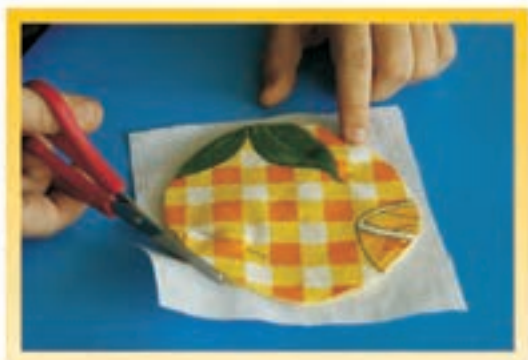
- ۴- پارچه برش زده شده را روی ابر قرار دهید.

۵- دور پارچه را برش بزنید.

۶- پارچه و ابر را روی چلوار قرار دهید.

۷- دور آن را برش بزنید.

۸- ابر را بین پارچه و چلوار قرار داده و با سوزن ته گرد محکم کنید.

۹- با مداد و خط کش روی پشت کار ، خطوط مورب رسم کنید.

۱۰- روی خطوط را چرخ کاری کنید.

۱۱- دور تا دور کار را نواردوزی نمایید.

نکته:

چنانچه مراحل فوقی را تکرار کنید، می توانید ۶ عدد زیرلیوانی تهیه نمایید.

فعالیت: دوخت جای نان

آموزش ابردوزی بُعددار

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- پارچه نخی به طول و عرض ۵۰ سانتی متر
- ۲- ابر به قطر ۱ سانتی متر به مقدار پارچه
- ۳- خط کش، مداد، قیچی، سوزن ته گرد، مازیک
- ۴- چرخ خیاطی، اتو
- ۵- نوار اریب هم رنگ یا هماهنگ با پارچه حدود ۲-۳ متر
- ۶- الگوی آماده

- ۱- الگوی هشت ضلعی آماده در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.
- ۲- پارچه را به صورت دولا روی میز پهن کرده، الگو را روی آن قرار دهید و با سوزن ته‌گرد ثابت کنید.

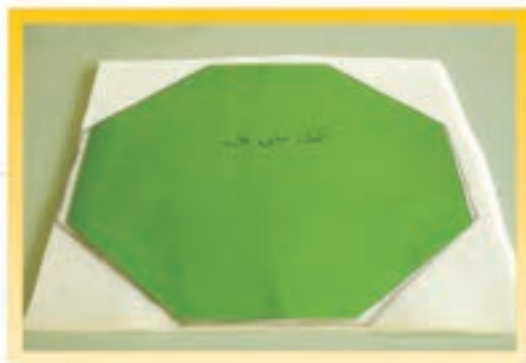
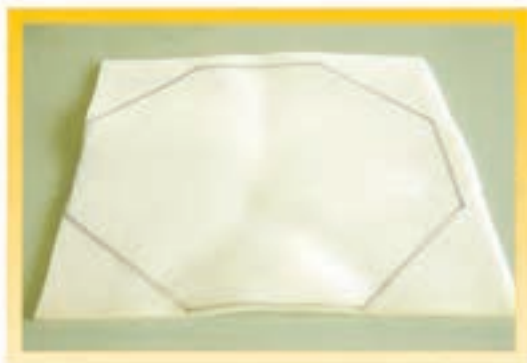
- ۳- با فاصله ۱ سانتی‌متر از الگو با مداد و خط‌کش نقطه چین کنید.

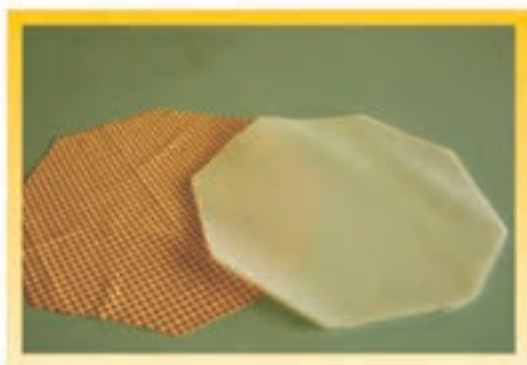
- ۴- روی خطوط نقطه چین را برش بزنید.

۵- الگو را روی ابر قرار داده و دور آن را با ماژیک خط بکشید.

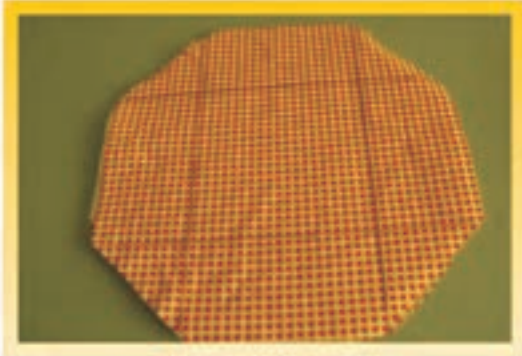
۶- روی خطوط را ببرید.

۷- ابر را بین دو لایه پارچه قرار داده و با سوزن محکم کنید.

۸- با خط کش و مداد گوشه‌های اضلاع روبه‌رو را به هم وصل کنید.

۹- روی خطوط رسم شده را چرخ کاری کنید.

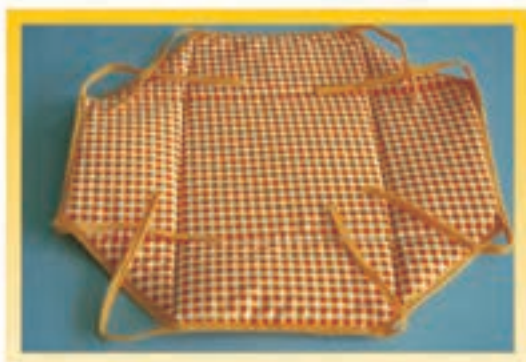
۱۰- دور تا دور کار را اور یا سردوز کنید.

۱۱- ضلع‌های مورب کار را نواردوزی کنید.

۱۲- ضلع‌های راست را با مقداری اضافه برای گره زدن نواردوزی کنید.

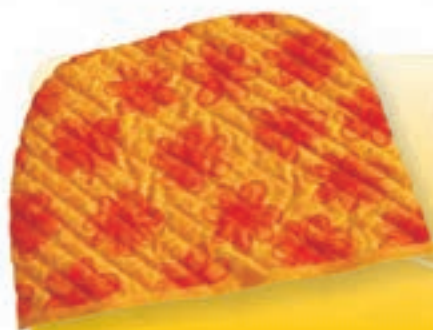
۱۳- گوشه‌های کار را جمع کرده و گره پایونی بزنید.

نکته:

چنانچه به چرخ با پایه نواردوزی دسترسی ندارید، نوارهای این کار را به وسیله‌ی نوارهای آماده با دست یا چرخ معمولی بدوزید.

فعالیت: دوخت کیف یا جای عینک

آموزش ابردوزی درب برگردان

- ۱- پارچه شمعی به طول ۳۰ و عرض ۲۰ سانتی متر
- ۲- چلوار به اندازه پارچه
- ۳- ابر به اندازه پارچه
- ۴- قیچی، مداد، خط کش، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی
- ۵- دگمه چسبی ۵ سانتی متر
- ۶- نوار اریب حدود ۲ متر
- ۷- الگوی آماده

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- الگوی آماده را در اختیار دانش آموزان قرار گیرد.
- ۲- الگو را روی یک لای پارچه قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

- ۳- دور تا دور الگو را برش بزنید.

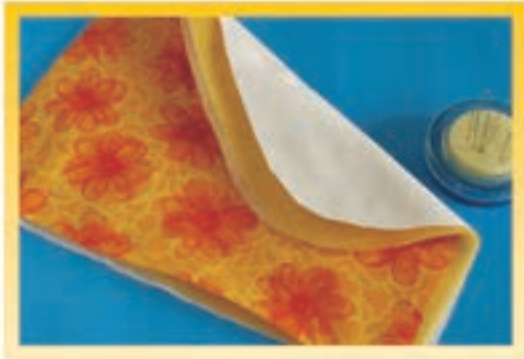
- ۴- الگو را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۵- الگو را روی ابر قرار داده و برش بزنید.

۶- ابر را بین چلواری و پارچه قرار داده و با سوزن ثابت کنید.

۷- دور تا دور کار را اور یا سردوزی کنید.

۸- از پشت کار، روی چلوار را با مداد و خط کش خطوط مورب رسم کنید.

۹- روی خطوط را چرخکاری کنید.

۱۰- قسمت راست بالای کار را نواردوزی کنید.

۱۱- وسط کار را مشخص کرده و از پشت به روی چلوار برگردانده با سوزن ته گرد محکم کنید.

۱۲- دور تا دور کار را نواردوزی کنید.

۱۳- کار را به رو برگردانید.

۱۴- یک قسمت چسب را به در و یک قسمت

را به روی کار سوزن بزنید.

۱۵- چسب را چرخ کاری کنید.

۱۶- با روبان و مهره روی درب کیف را بدوزید و تزئین کنید.

اندازه‌ی کیف جای عینک را می‌توان بنا بر اندازه عینک کوچک‌تر یا بزرگ‌تر دوخت.

فعالیت: برش جاوسيله‌ای اویز

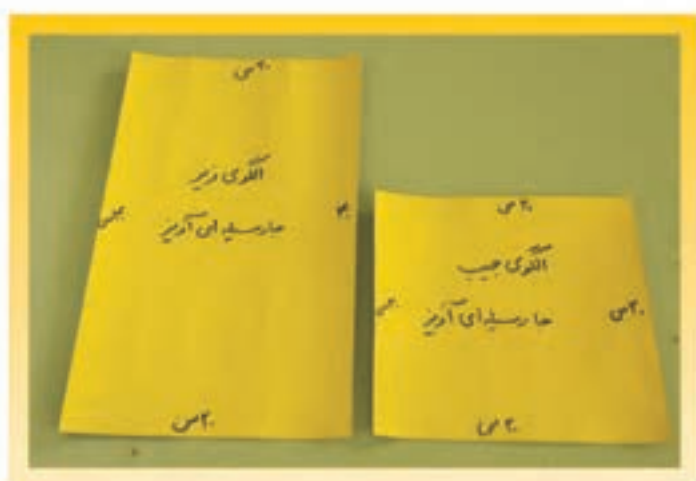
آموزش آستردوزی ساده (۱)

- ۱- پارچه جین، کتان یا برزنت به طول و عرض ۵۰ سانتی‌متر
- ۲- چلوار به اندازه پارچه
- ۳- بندینک یا قیطان یا روبان حدود یک متر
- ۴- قیچی، خط‌کش، مداد و سوزن ته‌گرد
- ۵- یک قطعه جگن یا چوب ۲۰ سانتی‌متری
- ۶- مقوا به ابعاد ۷۰×۸۰ سانتی‌متر

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- روی مقوا یک مستطیل به عرض ۳۰ و طول ۴۰ سانتی متر رسم کنید.
- ۲- دور الگو را بریده و روی آن اسم الگو (قسمت زیر) را بنویسید.
- ۳- روی مقوا یک کادر مربع شکل به ابعاد 20×20 سانتی متر رسم کنید.
- ۴- دور مربع را بریده و روی آن اسم الگو (جیب) را بنویسید.

- ۵- پارچه را یک لا روی میز پهن کرده و الگوی قسمت زیر را روی آن قرار دهید.
- ۶- دور تا دور الگو را برش بزنید.

۷- الگوی مستطیل یا قسمت زیر را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۸- الگوی جیب را روی پارچه قرار داده و برش بزنید.

۹- الگوی جیب را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۱۰- برش های مستطیل شکل پارچه و چلوار را کنار بگذارید.

۱۱- برش های مربع (جیب) پارچه و چلوار را کنار بگذارید.

آموزش آستردوزی ساده (۲) فعالیت: دوخت جا وسیله‌ای آویز

۱- چلوار جیب را به پشت پارچه جیب قرار داده و سوزن بزنید.

۲- یک طرف آن را چرخ کاری کنید.

۳- کار را به رو برگردانید.

۴- جیب را از پشت روی چلوار قسمت زیر قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۵- قسمت زیر پارچه را هم روی آن قرار داده و هر سه را با سوزن ته گرد به هم وصل کنید.

۶- سه طرف کار را چرخ کرده و طرف بالا را برای برگرداندن باز بگذارید.

۷- کار را به رو برگردانید.

۸- دو بندینک به بالای کار وصل کرده و سوزن بزنید.

۹- روی بندینک‌ها را چرخ نمایید.

۱۰- چوب یا جگن را از بین بندینک‌ها رد کنید.

۱۱- قیطان را به دو سر چوب گره بزنید.

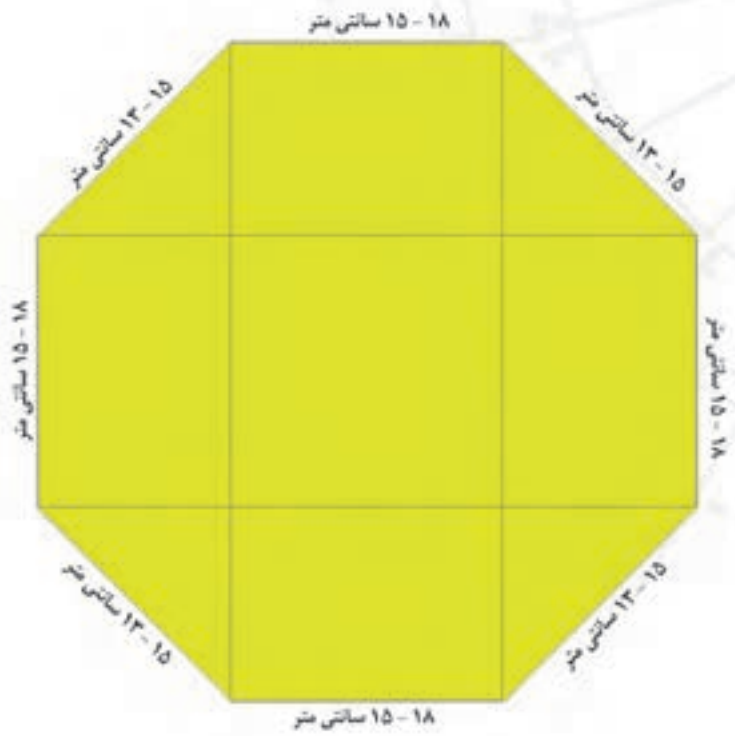
۱۲- اویز را به میخ یا گیره روی دیوار نصب کنید.

نکته:

برای زیباتر شدن کار می توانید روی آن تکه دوزی، گلدوزی یا روبان دوزی کنید.

الگوی جای نان

الگوی زیر لیوانی

الگوی روسری کار

